

Materiały do konsultacji z języka polskiego

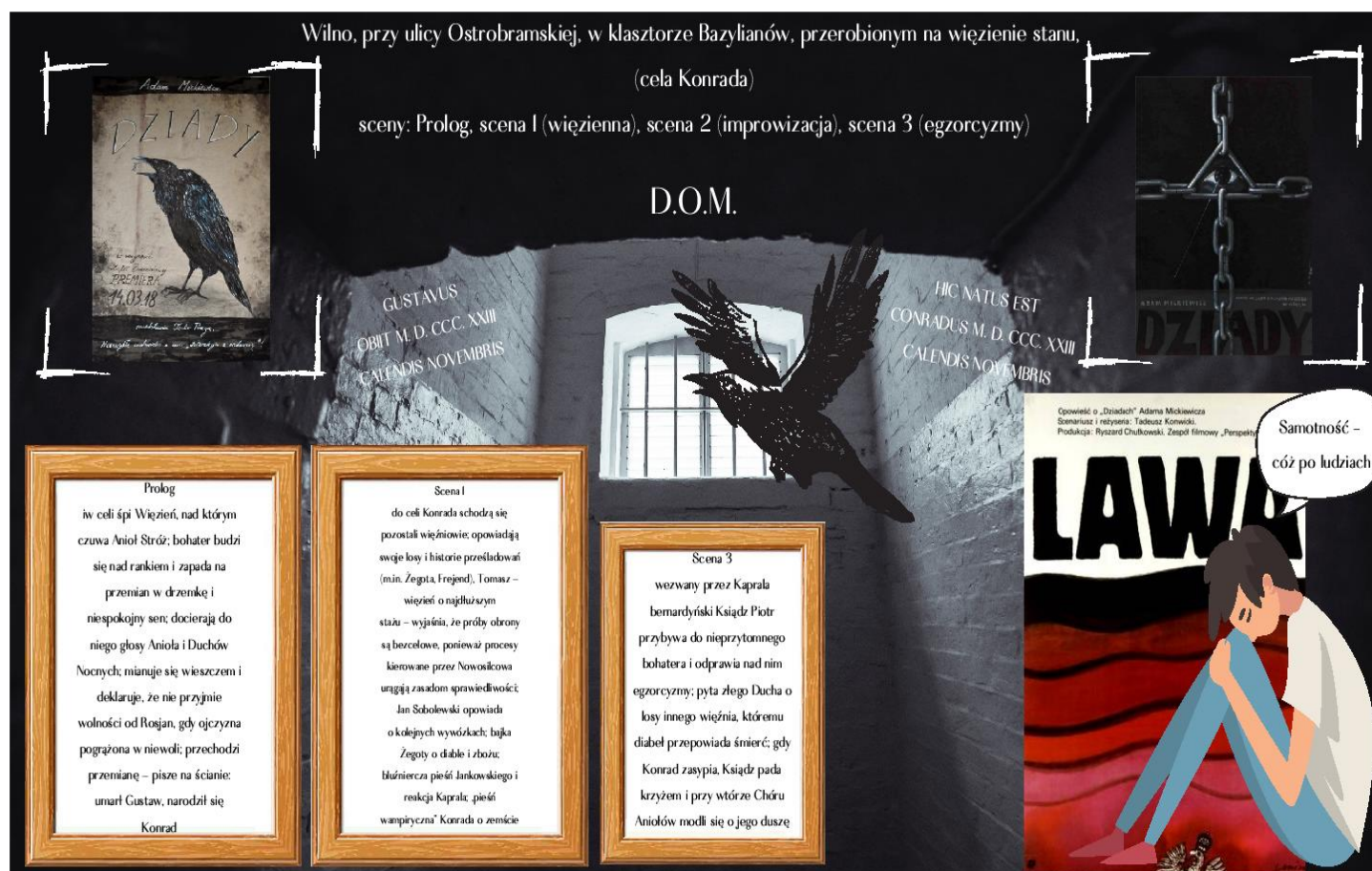
27.02. – 5.03.2021

Dzień dobry,

W terminie 27.02. – 5.03

zaplanowano **6 tematów konsultacji**, w czasie których powinniście Państwo poznać *III Część Dziadów* oraz *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza. Oba to teksty „ogwiazdkowane”.

Zamieszczona ikonografika zawiera linki do istotnych odsyłaczy: *pieśni zemsty*, *Wielkiej Improwizacji* oraz filmu *Lawa*. Proszę też zwrócić uwagę na plakaty inscenizacji dramatu Adama Mickiewicza.

III część Dziadów

– geneza:

- klęska powstania listopadowego (choć akcja utworu toczy się przed powstaniem, jest on komentarzem do zrywu, próbą odpowiedzi na pytanie, dlaczego powstanie upadło krytyką szlacheckiego rewolucjonizmu)
- niewzięcie przez Mickiewicza udziału w powstaniu (dlatego eksponuje własną działalność patriotyczną w Towarzystwie Filomatów i Filaretów i wynikające z niej konsekwencje - więzienie i zesłanie)

– w *III cz. Dziadów* Mickiewicza:

- pokazuje martyrologię polskiego narodu
 - oskarża pewne grupy polskiego społeczeństwa o brak patriotyzmu i zainteresowania sprawami kraju
 - krytykuje szlachecki rewolucjonizm i skrajnie pojęty indywidualizm romantyczny
 - formułuje koncepcję mesjanistyczną, która ma dać narodowi pocieszenie
 - podejmuje problem walki sił dobra i zła – prolog
 - scena symboliczna
 - przemiana Gustawa w Konrada - przeistoczenie się romantycznego kochanka w bojownika o wolność
- obraz społeczeństwa polskiego

1. patrioci

- Rollison - skatowany podczas śledztwa młody patriota, który próbuje się zabić wyskakując przez okno (jego matka prosi Senatora o uratowanie niewinnego syna)
- Cichowski - nagle aresztowany w tajemnicy przed żoną, torturowany i więziony kilkanaście lat. Popadł w obłąd
- Ewa - młodziutka szlachcianka, patriotka modląca się za Konrada, którego wiersze czytała
- bohaterowie sceny więziennej (postacie historyczne m.in. Tomasz Zan)
- niektórzy bohaterowie sceny w salonie warszawskim (stojący przy drzwiach i rozmawiający po polsku m.in. o dramacie Cichowskiego) i balu u senatora (prawa strona - m.in. Starosta)

2. ugodowcy

- postacie ze sceny w salonie warszawskim - osoby siedzące przy stoliku i rozmawiające po francusku (dla nich Nowosilcow to nie kat polskiego narodu, lecz świetny organizator życia towarzyskiego) oraz tchórzliwi literaci (którzy sądzą, że nie należy pisać o aktualnej sytuacji kraju)
- postacie ze sceny balu u senatora (zachwycające się balem i rezydencją Nowosilcowa)

3. zdrajcy

- Doktor - zausznik Senatora, donosiciel, dotknięty karą Bożą - ginie od pioruna

Wielka Improwizacja

◆ Charakterystyka Konrada:

- samotny, przekonany, że ludzie go nie rozumieją
- gardzący ludźmi (tylko Boga i naturę uznaje za godnych odbiorców jego pieśni)
- przekonany o własnym geniuszu, wielkości i niezwykłości (porównuje własny akt twórczy do boskiej kreacji świata, nazywa siebie mistrzem)
- gardzący innymi twórcami
- patriota pragnący poświęcić swe życie sprawie walki o wolność dla narodu (prometeizm - bezgraniczne poświęcenie się jednostek dla spraw ogółu). Wierzy, że tak jak tworzy poezję, mógłby stworzyć szczęśliwy ład na ziemi. Żąda od Boga części jego władzy. Jawi się tu jako despota i tyran, gdyż ład ten zamierza wprowadzić niezależnie od woli ludzi. Pragnie takiej władzy, która pozwoliłaby mu dowolnie ich formować
- grzesznik i bluźnierca (oskarża Boga o zimny racjonalizm i brak uczucia miłości wobec ludzi, o obojętność wobec cierpień narodu i ludzkości)

◆ Bóg nie odpowiada Konradowi. Bohater ten przegrywa przez swój skrajny indywidualizm, dumę, butę (przyszłość Polski Bóg objawi pokornemu księdzu Piotrowi)

◆ w scenie tej toczy się walka dobrych i złych duchów o duszę Konrada

widzenie księdza Piotra mesjanizm - wiara w nadejście zbawiciela, który uwolni cierpiącą ludzkość od zła. W III części „Dziadów” owym mesjaszem jest Polska, która drogą cierpień ma odkupić grzech tyranów i wyzwolić wszystkie narody („Polska Chrystusem narodów”).

◆ zestawienie historii Polski ze zdarzeniami biblijnymi zbrodnie Heroda - cierpienia młodych patriotów droga krzyżowa - zesłanie sąd nad Chrystusem - kongres wiedeński zranienie Chrystusa - powstanie

◆ stylizacja biblijna wzorowana na Apokalipsie świętego Jana

– Ustęp

- fragment epicki
- pamflet antycarski w formie poematu podróźniczego. Protest przeciwko despotyzmowi
- opis Rosji jako krainy, gdzie człowiek żyje w barbarzyńskich warunkach. Pokazuje się, jak budowana jest cywilizacja Rosji - przez cierpienie, nadludzką pracę warstw najniższych traktowanych jak niewolnicy
- przekonanie, że nie można winić za rosyjskie zbrodnie w Polsce wszystkich Rosjan. Naród rosyjski tak samo cierpi pod rządami carów, jak polski (te same idee w dołączonym do III części „Dziadów” wierszu „Do przyjaciół Moskali”, w którym mówi się o dekabrystach)

Natomiast film *Pan Tadeusz* można obejrzeć tutaj: <https://adapter.pl/filmy/pan-tadeusz/>

Tekst epopei jest tutaj: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pan-tadeusz.html>

Pan Tadeusz – epos – utwór ku pokrzepieniu serc – akcja toczy się w roku **1811 i 1812** w majątku szlachcica Sędziego **Soplicy - Soplicowie**, w pobliskim zrujnowanym zamku magnackiego rodu **Horeszków i w zaścianku szlacheckim - Dobrzyń**

TREŚĆ:

Centralna postać utworu - ksiądz Robak - był niegdyś słynnym w okolicy zawadiackim Jackiem Soplicą. Został odrzucony przez Stolnika Horeszkę jako konkurent do ręki jego córki Ewy. Ożenił się z kobietą, której nie kochał (z tego związku ma syna Tadeusza). W czasie ataku wspierających targowiczán Rosjan na zamek Stolnika w chwilowym zaślepieniu zabił magnata. Przez opinię został uznany za zdrajcę. Uciekł z kraju, walczył w wielu krajach „o wolność naszą i waszą”, przyjął śluby zakonne i przybrał imię Robaka. Wrócił po latach do Soplicowa i nie rozpoznany rozpoczął przygotowania do powstania na Litwie. Postanowił pogodzić rody Sopliców i Horeszków, doprowadzając do ślubu Tadeusza - swego syna z Zosią - córką Ewy. Tadeusz początkowo romansuje z Telimeną, ale później zakochuje się w Zosi. Na przeszkodzie planom księdza Robaka staje spór o zamek między hrabią Horeszką (który do walki o rodowe dobra zostaje namówiony przez starego klucznika Horeszków - Gerwazego) i Sędzią Soplicą. Hrabia wraz z zaściankiem Dobrzyńskich organizuje zajazd na Soplicowo. Na odsiecz Soplicowu przybywa oddział wojska rosyjskiego. W obliczu wroga następuje pogodzenie zwaśnionych i wspólny atak na Rosjan. Bitwa kończy się zwycięstwem Polaków, ale powoduje, że jej uczestnicy muszą emigrować w obawie przed prześladowaniami. W czasie bitwy zostaje też śmiertelnie ranny Robak, przed zgonem odbywa spowiedź i uzyskuje przebaczenie Gerwazego. Ostatnie dwie księgi opisują wkroczenie wojsk napoleońskich na Litwę, ucztę na cześć Dąbrowskiego i Kniaziewicza oraz zaręczyny Tadeusza i Zosi. \

Historia w utworze

To co dla bohaterów utworu jest przeszłością

- portrety w dworze soplicowskim (Kościuszko, Rejtan, Jasiński)
- wspomnienia młodości Jacka Soplicy i opis serwisu, zdobionego rysunkami polskiego sejmu - stary świat szlachecki
- koncert Jankiela - echa Konstytucji 3 Maja, Targowica, rzeź Pragi

To co dla bohaterów utworu jest teraźniejszością

- wkroczenie wojska napoleońskiego na Litwę. Występują postacie historyczne - Dąbrowski i Kniaziewicz

Jacek Soplica jako nowy typ bohatera romantycznego

Cechy, które Jacek przejął od poprzednich bohaterów romantycznych:

- przeżycie tragicznej miłości, która zdeterminowała jego życie
- tragizm
- tajemniczość postaci i wiążąca się z tym samotność
- górowanie uczucia nad rozumem (zbrodnia)
- przemiana duchowa

Cechy nowe

- bardziej niż inni bohaterowie romantyczni związany ze zwykłym życiem
- działa (przygotowuje powstanie na Litwie) w oparciu o szerokie kręgi społeczeństwa Uwaga: Bohater pierwszego okresu literatury romantycznej był z reguły człowiekiem niezwykłym, zdolnym do czynów, a przede wszystkim przeżyć niedostępnych przeciętnym śmiertelnikom. Z tego wynikała jego samotność, wyobcowanie, świadomość, że przerasta innych. Owo poczucie wyższości dawało bohaterowi romantycznemu zadowolenie, ale i gorycz. Przekonanie o własnej wielkości rodziło także odczucie moralnej konieczności odegrania wybitnej roli (Konrad Wallenrod, Konrad z III cz. „Dziadów”). Jednak skłócony ze światem bohater romantyczny dawnego typu działając w imię interesów narodu, działał bez narodu. Taka jego koncepcja wiązała się z ideą szlacheckiego rewolucjonizmu, zakładającą zbędność ogólnonarodowej walki o niepodległość. Klęska zrywu listopadowego spowodowała zmianę pojęć o metodach walki. Bohater przestał być zbawcą narodu, a stał się działaczem.

Procesy społeczne, ukazane w Panu Tadeuszu

Realizm Pana Tadeusza

- ◆ realizm utworu literackiego to zgodność obrazu fikcyjnego, wymyślonego przez pisarza, z rzeczywistością, która była pierwowzorem fikcji
- ◆ utwór fabularny nigdy nie jest autentyczny w taki sposób, by przedstawiał dokładnie prawdziwe osoby i wydarzenia. Dzieło artystyczne z samej swojej istoty musi zawierać elementy fikcji. Obraz rzeczywistości podlega tu świadomemu i celowemu przekształceniu, uporządkowaniu
- ◆ *Pan Tadeusz* jest utworem o wysokim stopniu realizmu m.in. dlatego, że udało się poecie odtworzyć typowy obraz dawnej Polski szlacheckiej oraz procesów zachodzących w tym społeczeństwie

Proces chłopienia szlachty zaściankowej (zaścianek Dobrzyńskich - patrioci, ale brak im rozeznania politycznego, są kłótlivi, łatwo ulegają demagogii Gerwazego)

- ◆ ubożenie szlachty, która niegdyś trudniła się żołnierką, obecnie zajmuje się pracą na roli albo handlem
- ◆ nieco humorystycznie brzmiące rozmowy na temat starożytności rodów i herbów, podkreślanie różnic z warstwą chłopską np. strojem miało przyczynę w sytuacji politycznej. Niemożność potwierdzenia przynależności do szlachty oznaczała zakwalifikowanie do chłopów i obowiązek służby w carskim wojsku

Upadek znaczenia magnaterii (zestawienie majątku i pozycji politycznej Stolnika z Hrabią)

Proces bogacenia się pewnej części drobnego ziemiaństwa (ród Sopliców)

Obraz natury w *Panu Tadeuszu*

- ◆ przyroda współgra z losami bohaterów (umiera Jacek Soplica, a promień słońca okala jego głowę)
- ◆ antropomorfizacja świata przyrody (np. słońce ma „czerstwe oblicze gospodarza”)
- ◆ elementy ludowości (opis matecznika)

Proszę zapoznać się z materiałami, nie przesyłam żadnych zadań do wykonania.